

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamešne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Račun

kat. tiskov. društva za l. 1881.

A. Prihodki:

1. Ostanek leta 1880	fl. 2573. —
2. Naročnina „Slov. Gosp.“ v letu 1880 za leto 1881 vplačana	„ 34. 20
3. Deležnina p. n. gg. društvenikov	„ 722. 20
4. Naročnina „Slov. Gospodarja“	„ 4624. 77
5. Naznanila	„ 338. 59
6. Listi po saméz prodani	„ 73. 80
Vkup	fl. 8366. 56

B. Stroški:

1. Tisek, koleki, priloge, napisi in ekspedicija „Slov. Gosp.“	fl. 3720. 03
2. Marke za razpošiljanje „Sl. Gosp.“	„ 906. 09
3. Uredništvo in upravništvo	„ 712. —
4. Časniki za celo leto	„ 44. 03
5. Prihodnina in doklade	„ 9. 10
6. Poština, listnice in papir	„ 17. 12
7. Naročnina za leto 1882 v le tem letu vplačana	„ 27. 40
8. Nagrade, povrnilo in raznoterosti	„ 15. 40
Vkup	fl. 5451. 17

Ako se od prihodkov za fl. 8366. 56 odšteje stroškov za fl. 5451. 17

ostane premoženja vkup za fl. 2915. 39

Teh fl. 2915. 39 je založenih.

a) v kavciji za	fl. 1077. 94
b) v hranilnici za	„ 1830. —
c) v gotovem za	„ 7. 45
kar daje gorenjih	fl. 2915. 39

V Mariboru dne 31. januarja 1882.

Dr. J. Križanič,
predsednik.

Dr. Ant. Suhač,
blagajnik.

Ig. Orožen, J. Mujeiger, Fr. Heber,
pregledovalci.

Posnemanja vredno in potrebno.

Slavni občinski odbor Brašlovski doposlal je uredništvu sledeče pisanje: Naš obč. odbor je pri današnji seji zopet drugo prošujo sklenil; katero smo državnemu zboru na roke dr. Vošnjaku poslali ter jo blagovolite v „Slov. Gospodar“ natisniti.

Visoka zbornica poslancev! Prebritki nasledki, katerih si žal Slovenci na Štajerskem moramo skušati v tem, da se naš materinski jezik vedno in vedno še zatira po šolah, uradih zlasti pa pri sodnijah, silijo nas, da predložimo visokej zbornici prošnjo, naj bi se nam vendarle enkrat dejanske podelile narodne naše pravice gledé rabe slovenskega jezika v šoli in uradu, katere namreč pravice niso samo naravne, temuč so nam i po ustavi zagotovljene.

Jako žalostni in potrti smo, ako po vednih skušnjah zlasti pred sodiškimi uradi moramo misliti, da nam na domačej zemlji ni dovoljeno, v maternem jeziku občevati, bodi si ustno ali pismeno in ko vidimo, da tako ravnanje jako škodljivo upliva ne samo v duševnem oziru, ampak tudi v dejanskem; kajti čestokrat mora slovenski kmet, nemščine neumeči po dve, tri ure daleč hoditi, da najde in naprosi kakšnega nemški znajočega človeka, naj mu prestavi, in še takrat mora tako slepo verjeti, da li je res tako, ali ne, kakor se mu razjasni.

Prej ne bomo Slovenci mirovali, da dobodemo svojo nadsodnijo, katera bi se naj ustanovila v Ljubljani; ker v narodnem oziru smo zgubili vse zaupanje v Gradci kedaj doseči svoje pravice.

Slovenec postane časoma žalosten, otožen, ko vidi, da le tuji jezik vse velja materinski pa nič; če vidi, da se sme vsak pobalin mu posmehovati, in zaničljivo govoriti o slovenskem jeziku.

Slovenci smo vedno udani cesarju in domovini, na nas se je zanesti v odločilnem trenutku — da pa ne bomo samo Slovenci po imenu, am-

pak dejanski, naj se ustanovi spodobno število slovenskih gimnazij in realk, vsaj nekoliko skraja.

Tudi olikan Slovenec neče se odtujiti in umikati svojim bratom, on hoče tudi, ako se vrne in si ta ali oni poklic izvoli, živeti v vednej zvezi z ljudstvom — nemški jezik ne sme temu zavira biti.

Naj se da Slovencem priložnost, oni hočejo pokazati, da so zreli za srednje šole, za slovenska učiteljišča, za slovenski uradni jezik.

Visoki državni zbor naj torej blagovoli to prošnjo preudarjati in ukreniti, kar nam je treba.

Občina trg Braslovče 5. marca 1882.

Sledijo podpisi.

Petrolej.

II. Finančni minister je spoznal, da zamore državna blagajnica precej dohodkov pridobiti, ako se petrolej še bolje obdači, to pa brez posebnih sitnob, težav in krivic. Petrolej je precej težek, se pošilja v zabojih; uže daleč diši. Zavoljo teh lastnostij ga ni mogoče financerjem zakriti ali kot „konterband“ črez mejo spravljati. Colnina ali davek se toraj zelo gotovo, lahko, brez posebnih stroškov pobere, kar pri drugih davkih ni tako ugodno.

L. 1878 navrgla je se colnina 3 fl. v zlatu na 1 meterski cent tujega petroleja. To je dalo državnej blagajnici l. 1880 dohodkov 3,828.000 fl. v zlatu ali 4 $\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev v srebru. Vkljub temu pa cena petroleju ni poskočila, ampak tuji podjetniki so dali več petroleja iz zemlje izplati in sčistiti in z manjšim lastnim dobičkom v Avstrijo prodati. Naša državna blagajnica je toraj z večjo colnino le nekaj dobička dobila, katerega bi sicer bili tuji podjetniki ali pa trgovci v žep djali. Cena petroleju ostala je stara. Tako bo tudi sedaj.

Naši poslanci pritrdivši finančnemu ministru niso drugače ravnali, kakor ravnajo v drugih državah, ki od petroleja pobirajo veliko colnino: Francoska 37—47 frankov (15—19 fl.) v zlatu, Italija 27—28 lir (11 fl.), Ruska 3 rublje (5 fl.); Avstrija pa do sedaj samo 3 fl.

Druga prednost večjega obdačenja na petrolej je, da ono zadene največ in najbolje le premožnejše ljudi, ker ti največ in najfinšega petroleja požgejo. Ubožnejši človek rabeč svetilnico z dušico 3 linije široko potrebuje na leto 12—13 kilo petroleja; premožnejši rabijo večje svetilnice z dušicami od 11 linij in še več širokimi ter potrebujejo pri takšnej svetilnici najmenje 44 kilo petroleja. In takšne gospode je vse polno po mestih in trgih. Celo prav in pravično pa je, da se debelejšje mošnje pritegnejo k večjim doneskom za državne stroške. Pri nobenej dači, kakor pri petroleji, ni mogoče tako pravično zavoljo obdačenja postopati. Tukaj je svota davka primerna dačnej

moči obdačencev; bogatec plačuje več nepremožnej menje!

Državnih stroškov je letos zopet 37 milijonov več, kakor dohodkov, ker prvih ni mogoče hipoma skrčiti. Liberalci so v 20 letih toliko dolžnostij državi naložili, na primer toliko novih uradov in uradnikov uvedli, da brez krivičnosti ne gre jih takoj zatreti. Potroški morajo biti pokriti ali z novimi dolgovi ali novimi dačami, ker stare ne dosegaajo. Toda direktnih davkov t. j. gruntne dače, hišne, pridobitinske, dohodninske sedanje ni mogoče više gnati. Večjo užitnino navrči na meso, vino itd. tudi ne kaže. Zato je pametno, da se novi ali večji indirektni davek navrže na reči, pri katerih je to brez krivičnosti in z uspehom mogoče in to je zraven drugih tudi petrolej. Colnina se po nasvetu finančnega ministra pozviša od 3 na 10 fl. od meterskega centa. To bo dalo državnej blagajnici v letu namesto 3 $\frac{3}{4}$ milijona celih 11—12 milijonov goldinarjev. To bo precej pomagalo, direktnega zlasti gruntne davka pa ne bo treba pozvišati. Naši poslanci slovenski bili so teh misli in prav so imeli. Sedaj še naj borzo primejo!

Gospodarske stvari.

Oranje.

Že se zopet vzdiguje pod sinje nebo mili škorjanček prepevaj: „Orji, orji, orji.“ Čas oratve je letos prej prišel, ko druga leta, ker je nam zima tako mila bila. Oranje je sicer najtežavnejše delo kmetovalčevu, pa tudi najmenitnejše, ker je od prave oratve obilnejši ali pičlejši pridelek skoraj ves odvisen. Toraj hočemo tukaj nekoliko besed o pravem oranji spregovoriti.

Mnogo jih je naših kmetovalcev, ki svoje polje vse preplitvo orjejo, in sicer tudi takrat, kedar jedno in isto silje posevajo, vsakokrat jednako plitvo, da bi si tudi zemlja globokejše oranje pripuščala. Oboje pa ima škodljive nasledke. Vedno se le najgornjeje plasti prsti s plugom preobračajo in z brano vzrahljajo in tako jedino le te posejanim rastlinam v živež pristopne storé. Globokejše plasti pa ostajajo vedno neporabljene. Pa tudi lepo prospanje takih rastlin, katerih korenine globokeje sezajo in iz njih svoj živež vlečejo, je s takim oranjem zabranjeno in nemogoče narejeno, ali vsaj zelo zmanjšano in oslABLJENO. Da se te in jednake napake zabranijo in odstranijo, je treba primernejšega oranja. In v tak poduk je ta sestavek namenjen.

Za posejatev večega dela silja se zemlja po večkratnem oranji pripravlja. Od tega ravnila se le takrat odstopi, če nekatere rastline manj rahlo zemljo zahtevajo, t. j. kakor skušnja kaže, tudi že po jedenkratnem oranji dobro prospavajo, ali pa po drugih, n. pr. okopavnih sadežih že tako vzrahljano zemljo najdejo, da v nji lepo rastejo.

Pri takem jednokratnem oranji se mora njiva prvokrat že globoko preorati, da svoj glavni namen oranja doseže, t. j. da se prst popolnoma spreobrne s pomočjo plužne dilje ali odkladnice, in tako zgornja plast prsti, katero je poslednji sadež že do cela izsesal, podorje in na njeno mesto spodnja prst, ki še od korenin ni izsesana, na vih spravi, ker le v ti more naslednji sadež več hrane najti, in tako tudi lepše rasti in prospevati. Tako globoko obdelovanje zemlje je pri jedenkratnem oranji tudi takrat potrebno, če se deteljišče ali pa travnik podarja. Samo jedenkrat se pogosto orje polje, kedar pšenico v prejšnjo deteljišče sejejo, in sicer deloma zato, ker podorana deteljna strn zemljo izdatno in bistveno vzrahlja.

Za večkratno ponovljeno oranje se glede globokosti vsakokratnega oranja dajo sledeča ravnila postaviti:

1. Kdor polje po dvakrat orje, prvokrat bolj plitvo zemljo preobrne, ker podorana strn tako pod le plitvo plast zemlje pride in tako prej sprhni, ker more zrak bolj do nje. Drugokrat pa mora globoko brazdo potegniti, da se prst popolnoma preobrne in nova še neizsesana plast prsti na površje pride. Samo po sebi je umevno, da se mora ta plast zemlje z brano, valjarjem in tudi z razrušnikom, če je kateri pri rokah, dobro razdrobiti. Dvakratno oranje zado- stuje tudi pri preoranji deteljišča. Pravilo, da se mora po detelji jedenkrat ali pa trikrat orati, ker pri drugem oranji deteljna strn zopet na vrh pride, toraj ne velja. To se boče le takrat zgodilo, če se pri podaranji deteljišča pri prvem in drugem oranji jednako globoko orje. Ako se pa orač gori navedenega pravila drži, in prvokrat plitvo, drugokrat pa globoko orje, tako se pri drugem oranji deteljna strn, kakor se pravi, podorje in ne pride na površje, ampak ostaja v sredi one prstne plasti, ki se ima od pluga preobrniti. Od tega ravnila se odstopi, ko se za jara žita prvi- krat jeseni orje in še le spomladi drugokrat. V tem slučaju se prvokrat popolnoma globoko orje, da se na vrh vržena nova prstna plast po zim- skem mrazu dobro vzrahlja in po vplivanji zraka organski njeni delki sprhnijo, mineralični pa se razkrojijo. Drugokrat se pa le bolj plitvo orje, ker bi sicer nova rodovitna prst zopet na spod prišla in bi se tako vspešna rast posejanih rast- lin zabranjevala in zadrževala. (Konec prih.)

Navod o hmeljariji. Spisal Janez Hausen- bichler. Tiskala „Narodna tiskarna“ v Ljubljani. Založil pisatelj. Tej priprosto a zanimljivo pisanej knjigi je namen, našega poljedelca pridobiti za hmeljarstvo ter podučiti ga, kako je ravnati s to rastlino. Pisatelj trdi, da hmelj v slabih letih tri- krat toliko vrže, kakor pšenica v dobrih. V Sa- vinskeje dolini začel je s hmeljem l. 1862 knez Salm, a sedaj obdeluje uže 14 oral. Vsi sloven- ski posestniki v Savinskeje dolini pridelajo na leto

do 200 meterskih centov hmelja in skupijo po 30.000 fl. in še več. Pisatelj trdi, da bi jednako Savinskeje dolini tudi Savsko in Dravsko polje sodilo za hmelj. Kdor hoče o hmeljarstvu kaj več poizvedeti, obrne se naj do: „Južnoštajerskega hmeljarskega društva“ v Žalci, Sachsenfeld bei Cilli.

Sejmi na Koroškem tibi četrtek v Cobercah, 14. marca pri št. Andreji, 17. v Pusarnici, 20. v Grebenji; na Kranjskem 14. sv. Vid pri Ipavi, 17. Mengš, Žužemberk, Loka, 18. Krško, 20. Ilj; na Hrvatskem; 15. Novska, 19. Krapina; Gru- bišno polje, Otok in Samobor.

Dopisi.

Iz Ptuja. (Hranilnica.) Kmeti posest- niki bi kaj radi zvedeli, in cenjeni narodnjak g. J. D. je v št. 6 „Slov. Gospodarja“ javno pital, na čem smo s hranilnico ptujskega okraja; kaj je uzrok, da se tako dolgo ne prikaže, kdo za- vira kola, da voz ne more naprej, in kde zdaj tiči? Na to pitanje more se brez ovinkov, odkrito in jasno odgovoriti, da pošteno naše ljudstvo, ki se temu zavodu veseli in ga teško očakuje, zve, zakaj se stvar tako zatezuje in kde den denašnji čepi. Nič ne pomaga, mora se naravnoč priznati, ka je naša stranka koj v početku storila malo, če pa kdo hoče, sme tudi reči veliko pogreško s tem, da odboru ni dala vsega polnomočja in na- log, da sme in ima storiti vse, kar je treba, da bi hranilnica kakor najpreje svoje delovanje pričeti zamogla. Narodna stranka je v skupščini dne 4. aprila lanskega leta sklenola osnovati okrajno hranilnico in ta pa z njim tudi vse druge sklepe, kakor je to navadno, predala svojemu od- boru, naj ga izvrši. Odbor je svoje storil, pravila zložil, in deželnemu namestništvu na potrdenje predložil. Da je odborova manjina: dr. Breznik, dr. Strafela in Šošarič, že v odboru težkoče de- lala, se razume. Ker pa skupščina ni še posebno rekla: Vi gospodje odborniki vzamite zdaj to za- devu v roke, in brez obzira na skupščino, koja Vas na to pooblastuje, storite vse, kar se Vam za skorajšnje oživljenje hranilnice potrebno zdi; na to formalno pogreško naše stranke, koja je opustila odbor na to posebno pooblastiti, na to se upiraje, so nam nasprotni Nemci in njihovi pomagači nemčurji vložili protest proti predloženju pravil, in v njem se vé da tudi trdili, ka okrajne hranilnice ni treba, kajti mesto ima tako uže svojo hranilnico in vrh tega še „foršusferajn“, pri teh pa kmetje po celo nizkih procentih, pa še lahko in vselej v kratkem času, denarja do- bijo, kolikor goder njim srce zaželi i. t. d., in za- torej okrajne hranilnice pre ni treba. In deželno namestništvo se je tudi res v tem smislu izreklo. To se je zgodilo par dni pred Božičem. Proti temu odloku deželnega namestništva pritožil se je g. načelnik do visokega ministerstva. Pritožba

ob novem letu v pisarni g. dr. Gregoriča spisana je jako temeljita, jasna in krepka, in nadejamo se da bo obveljala. Hranilnična zadeva je tedaj den dnešnji v Beči pri finančnem ministerstvu, in kdaj in kako bo ondi rešena, bode se naznanilo v „Slov. Gospodarji“. Med tem pa še potrpiamo. Da pa Ekl, Kaiser, Šoštarč, Vojsk in njim podobni komaj čakajo, da se tudi pri ministerstvu slovenskim kmetom hranilnica ne bi dovolila, to že tako vemo. „Oes pauern, plajpe paj enkern pflueg,“ to je takih gospodov vsakdanja molitev.

Iz Št. Ilja pri Velenji. (Zahvala.) Nasledki trojne lanske toče nastajajo vedno občutljiveji. Ljudje, posebno vinogradniki, trpijo pomanjkanje, da se Bogu usmili. Mnogo solz pa je posušil odlok slavnega c. kr. okrajnega glavarstva Slov. Graškega od 20. decembra 1881 na tukajšnje županstvo, v kojem navedeno c. kr. okrajno glavarstvo naznanja, da je visoki odbor „Štajerske hranilnice v Gradci“, s pismom od 13. decembra 1881 daroval 1000 gl., in prevzvišeni g. deželni namestnik, z odlokom od 16. decembra 1881 od blagih dobrotnikov darovanih 200 gl., da se razdelijo med one nesrečneže okrajnega glavarstva Slov. Graškega, koje je toča pretečenega leta potisnila v najhujše siromaštvo. Iz občine Št. Iljske bilo je obdarovanih do sedaj 24 rodbin, med koje se je razdelilo blizu 200 gl. Naj bo dovoljeno meni, v imenu hvaležnih obdarovancev, izreči s temi priprostimi vrsticami najgorkejšo zahvalo visokemu odboru „Štirske hranilnice v Gradci“, prevzvišenemu gospodu deželnemu namestniku, posebno pa tudi blagemu gospodu c. kr. okrajnemu glavarju plem. Finetti-ju, ki si je na vso moč prizadeval, darove, kolikor mogoče, po visokosti ubožstva razdeliti. Bog plati vsem blagim dobrotnikom visoke žrtve, in ves trud, kojega so darovali za polajšanje žalostnega stanja naših, grenko pomanjkanje trpečih vinogradnikov in posestnikov tisoč- in tisočkrat.

Martin Voh, župan.

Iz Remšnika. (Požar, razne stvari.) Velik požar bil je 16. februarja na Breznem vrhu v Remšniškej fari pri Golobu. Zgorelo je vse hišno in hlevno poslopje, obleka, krma in ves živež, da so isti posestniki sedaj brez kruha, le kar so na životu imeli, jim je še ostalo, in hišna gospodinja nosi na glavi sežgan robec, kojega je rešila. Sosedov sin je komaj živino iz hleva spravil še ob pravem času. Neki majhen fant 3—4 leta star, vlačugarice sin, je za hišnim hramom žveplenke užigal in ogenj zatrosil. Pri sosedu, kamor je zbežal, je pravil: po deski sem „štrelhelc“ potegnil, špricnilo je v praprot, in se hitro začelo kaditi. Bil je za hišo majhen svinjak s praprotjo zatlačen, ki je začel goreti. Posmojene vetrnice so se pol ure daleko našle. Ta prigodek nam je dokaz, kaj posestnika zadeti zamore, ako vlačugarjem potuho daje. Drugo si naj vsak sam misli, ki boljše ne ravna. Paziti pa je treba na

žveplenke, da jih otroci v roke ne dobivajo. — Na Remšniku so dobri in postrežljivi kmetje, in bodo gotovo iz srea radi ubožanim pomagali, ki se jim po nepričakovani nezgodi hudo godi. Sklepati smemo tako, ker za svoje domače siromake blagodušno skrbijo in jim več veselih dni pripravijo. Bolje premožni kmetje navadno vsako zimo dajo ubogim južino, namreč, dober obed in vina, da se dovolj okrepijo. Navadno je isti den, kedar ubogi južino dobijo, sv. meša za rajne od iste hiše, in navzoči pri sv. meši se smejo južine udeležiti, kojih se vselej po 30 nabere. Tako dobre hiše so bile letos: Koležnik, spodnji Golen, gornji Golen, spodnji Pažek, gornji Ovčar, Hoder in Kolar. Bog jim pa tudi imetje blagoslovi, da ne trpijo pomanjkanja. To je lepa in hvalevredna navada, ki se le malokde nahaja. Tukaj pa že od nekdanj. — Res krasna je letošnja zima in hudi vetrovi so izostali. Le takrat so pripihali skozi celo zimo, kedar je bila mesečna sprememba in so iste oblake, ki so nam snega ponujali, odpodili. Mnogokrat bilo je po dolinah občutljivo mrzlo, na hribih pa smo se radovali ljubega solnca, ki nas je ogrevalo. Stari ljudje pravijo, da taka zima za setvo ni zelo posebno dobra, ker se setve po rebrih kakor njive imenujejo, rade osušijo, vendar so še sedaj lepe videti, in sicer zato, ko nikdar ne dežuje. Nevarnost preti setvam le takrat, kedar dežuje in potem močno zmrzne!

Od slovenske Mure. (Še huje, kakor ua Koroškem.) Mnogo se je uže pisalo o nemškovanji v šolah; Bog zna, kolikokrat so naši poslanci o teh neprilikah govorili v Gradci in v Beči. O tem zlasti prežalostne pesni pojó Korošci. In kdo bi dvojil, da so tamošnje razmere britke?! Gotovo vsakemu človeko- in domoljubu srce od sočutja krvavi, ko čuje, kako se našim koroškim bratom godi. Pa stoj brate! Čemu išeš tako daleč tebi neugodnih razmer? Celo blizu, v najožji domovini, imaš zadosti tega, zaradi česa omiluješ druge. V Radgoni je troje šol: jedna ljudska za mesto, jedna za okolico in tretjič meščanska šola. Od treh krajev je obdane mestice od Slovencev; in v mestu zna vsakdo slovenski, ker to mora razumeti, inče od gladi umre, ker meščani od slovenskih penozov živé. Mislimo si, da Slovenci ob nedeljah le izostanejo, hitro moralo bi onih 15 trgovcev svoje štacune zapreti; krčmarji pa, kterih je še več, bodo potem svoje vince sami srkali, zemlje sami jedli in debelili se sami z mesom. Mošnjica zdravnikov bo dobila hudo sušico, drugi dohtarji pa ne bodo več mogli slovenskih vinogradov kupovati. Naravno je torej, bo vsak pameten človek rekel, da je tudi šola, zlasti ljudska, slovenska. Ljubi moj, jako se motiš. Tu te pamet zapusti. V okoliško trirazredno šolo je všolanih 5, reci pet, čisto slovenskih vesi: Dedonci, Gorica, Potrma, Zenkovec in Žetinci. Ne ozirajmo se na to, da je tudi ve-

liko drugih ljudi še v okolici, ki so Slovenci. No, kaj pa je na tem, imajo pač tudi slovensko šolo, boš menda rekel? Čakaj! Imajo pošast ljudske šole. . . . Vse nemško in nič kakor nemško. Nobedne slovenske besede učitelj ne spregovori, akoravno čujejo na ime Čeh, Muršec i. t. d. Korošci javkajo, da se uže v prvem razredu ponemčuje; a to tolažbo imajo, da so vsaj duhovniki zvesti svojemu narodu. V Radgoni pa tudi kateheti učiteljem pomagajo. Pravili so mi učenci sami, da nijedne besedice ne slišijo v svojem maternem glasu; kolikor se potem nauče, nam kaže nek šolar, ki je Radgonsko šolo obiskoval. Nemški ne zna, o slovenskem katekizmu pa nima pojma!

Iz Savinjske doline. (Slovenec biti, bodi nam ponos.) Dne 1. februarja t. l. bil sem navzoč, ko je g. okrajni glavar župane k izrebanju vojaških novincev povabil. Tedaj sem videl in slišal, kako je vsak imel v eni ali drugi zadevi z gospodom glavarjem ali njegovimi uradniki kaj opraviti, toraj je vsak razun enega v slovenskem jeziku z njimi občeval. In skoraj tudi drugače biti ni moglo, ker le malokateri je nemški znal. Ali vse drugače pa je z uradovanjem. Vedno jih je še polovica, ki nemški uradujejo. Mislil sem si: ali ni to velika nespamet, danes tukaj slovenski govoriš, jutri pa jim nemški pišeš, in ako se z besedo zastopita, se v pisavi še lože izraziš. Toraj župani! popustite tuji nam nerazumljivi jezik, ne delajmo si sramote, ter pomislite, kako nas bodejo naši potomci sodili in za bedake imeli. Pa ne samo župani, tudi drugi gospodje duhovniki in posvetni, ki se med narodnjake štejete, pa ste toliko v švabščino zatelebani, da je ne morate opustiti. Ne sramujte se svojega toliko lepega jezika, ter bodite ponosni, da ste rojeni Slovenci. Kakor je na svoj narod ponosen Nemeč, Lah ali Magjar, ravno tako pravico imamo mi. Ali naše petice ne plačajo toliko, kakor nemške in magjarske? Ali naši vojaki niso toliko pogumni, kakor nemški in magjarski itd.? Glejte! ali se ne godi vse to na ljubo našim sovražnikom, ki nas in naš jezik, naše navade in običaje sovražijo in zasmehujejo, pa pri nas mastne službe imajo, naše sinove pa odrivajo ali pa daleč med tujce pošiljajo? In kdo nam bo tukaj pomagal? Sami. Kajti uže prigovor pravi: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. In ravno sedaj je čas, ker je za nas Slované nekoliko bolje prijazna vlada, katero ne jenjajmo tako dolgo molodovati, da nam dá srednjih slovenskih šol. -n.

Od sv. Jurija na Šavnici. Kakor slišimo, je volitev za novi krajni šolski svet že izvršena, predsednik še ni izvoljen, toraj še se ne vé, kakšen bo, vse pa zavisi od tega, kakšen je odbor. Ker še dosedanji kr. šolski svet ni vsega uredil, ne more odstopiti; dasiravno je bil jako delaven, da, kakor se govori, še vse preveč. Pod imenom „krajni šolski svet“ se ne sme pri nas umeti

celi odbor, ki šteje 10 mož, le g. predsednik in g. nadučitelj s pripomočjo enega ali dveh svojih pristašev storijo vse, kar hočejo. Večina tiho sedi in modro molči. Ko je nastopil ta odbor, hitro je privolil k povečanju šole, česar se je prejšnji branil. Hitro v početku l. 1880. so dali delati opeko, ki pa je bila prav slaba in silno draga, ter je bilo mnogo nepotrebnih stroškov, in nekaj bi se lahko povrnjeno dobilo, če ne bi drugače prišlo. Ker je opeka slaba bila, se je moralo zidati, sicer bi razpadla; in to so tudi lansko leto storili; vkljub pogodbi, kojo je storil kr. šol. svet z podjetnim zidarjem St. . . . ., da naj se samo obod postavi in pokrije, dalje pa prihojnjič, ko bode mogoče, denar spraviti. Tako bi se plačalo samo pol dela ob novem letu, pa glejte čudo! Uže lansko jesen je stalo poslopje! Sedaj ljubi učenčeki prav veselo letajo po tem novem poslopji, da se omet z zida luši, ki je neki prav slab. Še večje čudo pa je prišlo sedaj na vrsto. Tisti, ki pravijo, „mi smo mi“, in so delali po lastni volji, so obljubili zidarju ob novem letu vse plačati, kar pa celi odbor kr. šol. sveta nikoli ni dovolil, čeravno imata predsednik in nadučitelj neko pogodbo, ki javno govori o celem plačilu. Podpisan je sicer celi odbor, toda sedaj pravijo ljudje, da lahko s prisego potrdijo, da se na to pogodbo niso nikoli podpisovali. Ker sta gospoda obljubila plačati vse, penez pa ni nič, sta zaprosila v Radgonski hranilnici 2400 gl. na posodo, in tudi dobila, le šolski svet in pa predstojniki morajo podpisati, čemu pa, kakor slišimo, so se odločno uprli, ter so onima gospodoma prav neprijetne reči v obraz pravili. Kako se bo to razvozlalo? Reč se je uže naznanila g. okrajnemu glavarju, in če ne bo zdalo nič, je še pot dalje.

Kmetič.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar so podpisali postavo zastran nemškega in českega vseučilišča v Pragi. Tako dobijo uže letos Čehi lastno česko-slovansko vseučilišče. Slovenci pa še zmiraj zastonj zahtevamo slovenskih pripravnišč za bodoče naše ljudske učitelje, zastonj tirjamo slovenskih gimnazij in realk, še iz uradov pahajo slovenščino, kder je poprej uže bila. Zato je poslanec dr. Vošnjak vsem Slovencem iz sreca govoril, ko je v izvrstnem govoru v državnem zboru razlagal žalostno stanje Slovencev glede narodne enakopravnosti povsod, posebno pa na Koroškem, ter izpovedal, da nimamo Slovenci nobenega zaupanja v ministra naučnega. Kaj pomaga, ako grof Taaffe veli: jaz hočem, do bodo vsi narodi enakopravni, če pa drugi ministri nič ne storijo. Sicer pa dr. Vošnjakov govor objavimo ves, da zamore vsak sam prepričati se, kako brezobzirno in strašansko da je pritiskanje na nas! Nemčurji so pa kar uže besni in rohnjijo povsod, kakor da bi hoteli zno-

reti. Tolaži nas, da so Čehi in Poljaki voljni podpirati nas! Velevažne premembe volitevskega reda nameravajo naši poslanci; najprvle na Českem pa tudi pri nas, zlasti v mestnih skupinah: volilo se bode znanprej doma, toraj Mozirčanom, Žavčanom itd. ne bo treba iti v Celje, Marenberžanom ne Slov. Gradec, Ljutomeržanom in Središčanom ne v Ormož, kedar bo treba n. pr. Foreggerja ali „Hammer-Amboss-a podreti; dalje dobijo volilno pravico tudi oni, ki menje kakor 10 gold. toda najmenje 5 fl. davka plačujejo; tako pride veliko tisoč volilcev na volišče, katerim so liberalni mogotci to zabranili. Nove colninske tarife obveljajo uže 1. junija, ker ni dvomiti, da jih državni zbor sprejme in tako se vsaj nekaj kmetijstvu in obrtnijstvu domačemu na noge pomaga zoper tuje blago. — Slovenci pošiljajo prošnje državnemu zboru za slovenske šole in urade, zlasti za slovensko nadsodnijo, ki se ima prestaviti iz nemškega Gradca v slovensko Ljubljano. Kako opravičeno da je to, kaže sledeči dogodek, o kojem „Slov. Narod“ piše: „Iz Loke na Kranjskem je nekomu nadsodnija v Gradci zavrgla velik kos pravde samo zaradi tega, ker je apelacijski ugovor slovensko sestavljen in zavavoljo takšnih reči bode pravda za šest ali deset mesecev se podaljšavala.“ — Na Koroškem nastal je velik hrup med nemčurji, ki so mislili v 10 letih s pomočjo nemških šol Slovence pogoltnoti pa sedaj vidijo, kako se ti začnejo krepko braniti. List „Mir“ šteje že 900 prejemnikov. Slava! — Vstašev v Hercegovini štejejo še vkljub temu, da so bili pri Uloku tepeni, okolo 5000. Krivošijanci držijo Dragalj in Knezlac. Vsaki den napadajo vojake; vodja Kovačević leži baje ranjen na Črnogorskem. Deževno vreme ovira napredovanje našim vojakom. General Bienert, ki je Bosno s IV. oddelkom pomagal vzeti, je umrl 57 let star.

Vnanje države. Navadni svet močno iznenadila je novica, da so Srbi svojega 28letnega kneza proglasili za kralja. Dne 6. marca je predsednik Kujundžič v skupštini sprožil dotični predlog. Ta je navdušeno in jednoglasno sprejet. Vsi se vzdignejo in gredo v palačo knezu naznanjat velečastni sklep. Knez, in kneginja s princem Aleksandrom v naročji, sprejmejo novi naslov. Kmalu je vse podpisano in potem naznanja bliskama telegraf, da je Srbija kraljestvo. Srbom kralj Milan I. Obrenovič. Vojaštvo in ministri prisegnejo novemu kralju med gromenjem kanonov, ves Belgrad je poln veselja s vso deželno vred. — Ruski general Skobeljev mudil je se v Varšavi in Poljake nagovaljal k porazumu in zvezi z Rusi, kajti drugače jih pograbiyo nemški Prusi in ponemčijo. — Rumunski kralj zahteva 4 milijone, da napolni vojniške magacine. Jednako skrb ima tudi turški sultan. — Italijanski katoličani se baje mislijo bližnjih volitev v državni zbor krepko poprijeti; do sedaj niso hoteli voliti pa ne voljeni biti. —

Bismark hoče samotržje tobaka državi dati, da bi več denarjev dobil za vojake in uradnike; poslanci pa se močno branijo. — Angleško uže postarano kraljico je mlad komij hotel ustreliti. Čakal je z revolverjem na njo pred železniško štacijo blizu kraljevskega dvora Windsor. Ustrelil pa ne zadene in je kmalu djan pod ključ. Pravi, da je iz gladu to storil pa mu ne verujejo.

Za poduk in kratek čas.

Iz Konjice v Jablanico.

II. Pri Gornjem Paprešku zavila je Narenta okolo hriba Vranca, mi pa smo jo mahnili po njegovih strmih in ledenih rebrih. Dospevšim vrh hriba odprl se nam je krasen razgled po bližnjih višavah in nizavah, na reko Narento, ki je med tim obkolila goro Vranac, in na Jablanico, ki se je pokazovala izza hribov, kakor dežela skozi perspektiv. Odslej je šlo vedno niže in niže in nastajal je nov svet. Hoho! hehe! vinograd! vskliknil je nenadoma Slavonec, radostno kazaje na solnčni holmec, ki je bil obraščen s sladko vinsko trto. Sedaj si pa hočemo privoščiti črnega Neretvečana, ki se todi prideluje. Bila je prva vinska gorica, ob kojoj smo zadeli na svojem potovanji po Hercegovini. Trte niso visoke, nego prav nizke, pri deblu ali korenini zelo tolste. Kolje ne postavljajo k trsju. Ker je zemlja prepekovita, se ne more v vinogradu kopati, ampak zemlja se le nekoliko zrahlja. Trte rasto po deset let, potem pak se izkopajo in nove nasadijo. Pogled na vinski grič, česar v Bosni ni najti, razveselil je moja spremljevalca tako, da sta jela glasno popevati, na kar njima je iz bližnjega loga krepk odmev odgovarjal.

Solnce se je bilo že globoko na zahod pomeknilo, ko smo potrkali v Jablanici pri ondašnjem poveljniku nadčastniku Groessel-u, rojenem Ljubljančanu, da nam oskrbi prenočišča in še voznička za jutrašnji dan. Jablanica šteje kacic 30 koč brez vsakoršne cerkve. Kristijani morajo po več ur k službi božji hoditi. V precej prostorni pa revni hiši nam je bilo odločeno počivati, samo da smo morali vedno ali sedeti ali pa ležati, ker je polovica sobe bila z dimom napolnjena, ki se je vlekel čez odprte duri. Ognjišče je bilo namreč za zidom pri vratih, a dimnika ni imelo, ampak je moralo sopuh in dim skozi vrata odpošiljati v sosedni konjski hlev. Bilo nas je 6 potnikov, dva iz Mostara, ki smo prebedeli skoro celo noč med raznimi pogovori, ker ni bilo mogoče očesa zatisniti vsled vednega hrupa in vsled mrzlega stanovanja in slabe postelje.

Tri podobe iz slovanske zgodovine.

Dr. Rupert Precehtel na Dunaji izdal je tri lepe podobe iz slovanske zgodovine z napisi

v českem, ruskem in slovenskem jeziku. Te podobe bodo gotovo marsikteremu narodnjaku prav všeč, da si ž njimi ozaljša stene svojih sob, ter s pogledom na nje povzdiga v sebi in v drugih toliko potrebni narodni ponos.

Ker pa se na slavansko zgodovino v naših šolah tako malo ozir jemlje, da celo izšolani Slovenci čez starejšo slovansko zgodovino niti občenega pregleda nimajo, ako si ga po lastnem prizadevanji ne pridobijo, bode morebiti marsikomu, ki ima ali si misli kupiti te podobe, ljubo in po godu, če mu podamo kratko pojasnilo teh podob.

Vse tri podobe predstavljajo prizore iz zgodovine Velike Moravije, ki je obstajala od leta 855—907 in bila najmogočnejša slovanska država. Od začetka so bili njeni knezi odvisni od nemških cesarjev, ki so si tudi na vso moč prizadevali, Velikomoravsko si v tej odvisnosti ohraniti. Zato jim je bilo vsako sredstvo dobro, zlasti pa križ in meč. Nemški zgodovinar Gfrörer sam pravi, da je za nemškimi duhovniki stopala vojska, in kder so duhovniki zasadili križ, tam so cesarski vojvodi zabili meč, prisvojili si vlado, ter izterjevali davke, desetine in druga plačila. Knez Rastislav je srčno želel, rešiti se te nemške nadvlade in odvisnosti, ter Velikomoravsko povzdigniti v samostalno svobodno državo. Tudi on se je v ta namen hotel posluževati najprej sv. križa, zato je poslal k grškemu cesarju Mihalu III. po grške blagovestnike, da bi se pred vsem v cerkvenem obziru odtrgal od nemških škofov. Grški cesar je rad uslišal prošnjo Rastislavovih poslancev, ter poslal na Moravsko brata Cirila in Metoda, rekši: „Vidva sta Solunčana, in Solunčani govorijo najbolj čisto slovenski.“ Brata Ciril in Metoda sta se takoj podala na pot s seboj vzevši ostanke sv. Klementa, ktere je bil Ciril našel v Kersonu, ter sta srečno prišla l. 863. v Velehrad, glavno mesto Velike Moravije, kder ju je sam Rastislav slovesno sprejel. Ta prizor predstavlja prva podoba z napisom: „Prihod sv. Cirila in Metoda v Velehrad na Moravskem za Rastislava, kralja Velike Moravije l. 863.“

(Dalje prih.)

Smešnica 10. Neki gospod pozove kmeta, kojemu je posestvo prodal ter mu reče: „Že dve leti je minulo, kar ste meni še ostali kupni denar dolžni. Če mi iz dobra ne platite, — bom mogel pri sodnji pomoči iskati.“ Kmet: „moj Gospod, potolažite se; kajti tako ne stoji v najini pogodbi, midva sva napravila, da jaz Vam 1000 gold. platim, kar se je zgodilo, kar pa je črez, dolžen ostanem; če bi jaz Vam tedaj platil, tako Vam nič več dolžen ne bi ostal, in to — je proti najini pogodbi.“

F. Marinič.

Razne stvari.

(Pravila slovenskega društva) so odposlana c. k. namestništvu v potrjenje.

(V mariborskej čitalnici) je 5. marca izvrstno in šaljivo razlagal g. dr. Mlakar uplivanje vremena na ljudi. V nedeljo bo zopet „jovr fix“ Govornik je g. dr. Sernee. Začetek ob 1/8. zvečer.

(Kosmato nalegal) je nek mariborski klatež S— nemčursko „Cillier Zeitung“ češ, da smo nameravali „Gospodarja“ izdavat v sv. Mohorjevej tiskarni v Celovci, a ker do tega ni prišlo, začel je izhajati „Mir“, ki baje veliko škoduje „Slov. Gospodarju“, in je ta zavoljo tega žaljen ter nikoli nič ne črhne o koroškem listu. Nemčurji imajo uže usnjate želodce, da toliko laži prebavijo. Sicer pa kako trdnih nog je Slov. Gospodar, kaže letni račun tiskovnega društva!

(Za „Narodni dom“) napravili so ljubljanski trgovci, komiji zvezo med seboj, da vplačajo skozi 4 leta vsak mesec po 200 fl. toraj vkup 10.000 gold. To je res čudovita požrtvovalnost! Slava!

(Šolska matica česka) dela „Schulvereinu“ nasproti in je nabrala v 15 mesecih 100.000 gl. Česko društvo „Komenski“ na Dunaji zbira denarjev za napravo českih šol ondi in v českih občinah spodnje-avstrijskih.

(Javno zahvalo) izreka šolski vodja v Sladki gori, g. Jak. Vodlak g. Karolu Pestevšku, učitelju, ki je šolskej bukvarnici daroval podučnih knjig, 30 gl. vrednih, ter 84 učencev obdaril z lepo knjižico „Cesarjevič Rudolf“.

(Vabilo k veselici), ktero napravi Celjska narodna čitalnica v dvorani „pri belem volu“ nedeljo 12. sušca 1882 ob 8. uri zvečer s sledečim redom: 1. Veseloigra v enem djanji: „Brati ne zna“. 2. Tombola. — Vabljeni so vsi rodoljubi, tudi če po zmoti ne bi bili sprejeli posebnega vabila.

Odbor.

(„Archiv für Heimatkunde“), 3. zvezek, objavlja: 1. „Laibach in der Windischen Mark gelegen“; 2. „Eine Brautwerbung“ des Dr. Fr. Prešern; 3. „Pfarre Kerstetten in Ostoberkrain“; 4. „Urkunden der Geschichte Krains“ (Windische Mark, Istrien, Friaul, Landstrass, Sichelburg, Ortenburg.) Zvezek velje 30 kr. Izdaja g. Schumi v Ljubljani, Kongresni trg 13.

(V Spodnji Poljskavi) je žena svojega moža Bl. Hrastnika ubila s sekiro mu glavo razklavši.

(Spremembe v Lavantinski škofiji.) Č. g. T. Mraz je postal nadžupnik Vozeniški, č. g. Fr. Rath, župnik pri sv. Lovrenci na Dravskem polju.

(Dražbe) 15. marca. Al. Verzel v Liboniji 1802 fl. V Majcen v Višanci 4672 fl. Jur. Koban v Bubovci, Treza Rožmann v Šavnici, Aloiz Weingerl v Dragučevi 1640 fl. Jur. Mulec 3179 fl. Anton Mally v Bukovci 3023 fl. Fr. Poppmajer 10.000 fl.

Loterijne številke:

V Trstu 4. marca 1882: 58, 21, 3, 12, 90.
V Linci „ „ „ „ 36, 11, 45, 36, 70.
Prihodnje srečkanje: 18. marca 1882.

1-2

Dražba.

V ponedeljek 20. sušca ob 9. uri v jutro se bode iz zapuščine preč. g. župnika Andreja Sparavec, pri sv. Lovrenci na Dravskem polju sledeče po dražbi prodavalo:

12 polovnjakov vina, 3 pol. l. 1868, 1 pol. 1869, 1 štrt. 1879. in 6 pol. novega, 2 para volov, 4 krave, 2 para junčkov, 1 telička, 2 konja, več plemenih svinj, mnogo zrnja, lepa kočija in drugo hišno in gospodarsko orodje.

K tej dražbi se p. n. kupovalci vljudno vabijo.

Mlin v najem

se da v **Rogoznici sv. Lenartskega okraja v Slov. goricah šte. 90.** Mlin je na 3 tečaje z zadostno vodo preskrbljen in z dobro vsakovrstno mlinsko spravo. Doda se vrt, trata okolo zidane prostorne hiše, gospodarsko poslopje, okol za svinje in, če najemnik hoče, nekaj njiv in travnika. Več pové lastnik **Ornik v Rogoznici.**

2-2

Naznanilo.

Stavljenje Iirazredne ljudske učilnice v Globokem, okraj Brežce na Štajerskem, se bode k temu sposobnim in zmožnim mojstrom v pogoj (Akord) oddalo.

Mojstri, kateri imajo voljo celo stavljenje prevzeti, naj svoje ponudbe do 15. sušca t. l. predsedniku krajnega šolskega sveta gospodu **Baron Moscon-u**, Elisabetstrasse 16 v Gradec dopošljejo, kjer tudi obrazce (Plan) in računski prevdarek na ogled leži.

Grad Pišečki dne 25. svečana 1881.

2-2

Alfred Baron Moscon.

Gospodarji!

Rayno sem dobil novih semen vsakovrstnih, bodi si trave, detelje, zelja, cvetlic, potem peške, več sort najboljšega graha, fažola, soje itd. za vse semena sem porok, da kalijo.

Tudi se pri meni dobi **mavec** ali **poljski gips** po zelo nizki ceni

M. Berdajs,

na voglu mariborskega grada ali nasproti slovenskej cerkvi.

2-3

Mežnar ali cerkovnik

prosi za službo. Za njegovo ime in stanovanje se izvé pri uredništvu in upravništvu „Slov. Gospodarja“.

1-3

Oznanilo

Dajem p. n. občinstvu na blagovoljno znanje, da odprem na voglu **Vetrinjske in pošne ulice v Mariboru** štacuno

špecerijskega blaga in poljskih pridelkov.

Dovoljna sredstva in zadostne skušnje v tej kupčiji mi storijo mogoče vsem dotičnim zahtevam točno ustrezati in opiraje se na nje prosim blagovoljnih obiskovanj in pogostih naročil.

Gottfried Ketz.

Franc Kapus v Celji

edini poseda veliko zalogo frišnih, zanesljivo kaljivnih, poljskih in vrtnarskih semen.

Ondi je dobiti seme prave rumene pese, francoske in navadne štajerske detelje, lucerne, vsakovrstnih trav pa tudi semena različnih rož, potem mavec ali gips za gnoj, cepljena sadna drevesa

4-4

po nizki ceni.

1-3

Droži kupuje

po najboljši ceni in v vsakej meri žganjarija

Albrecht in Strohbach
v Mariboru,

v gosposkej ulici.